

Opas kuvien aikakauteen

■ OLLI KLEEMOLA

Anita Seppä: Kuvien tulkinta.
Gaudeamus 2012.

Elämme kuvien aikakautta. Saksalainen taidehistorioitsija Gottfried Boehm esitti jo 1990-luvun alussa, että oli tapahtunut niin kutsuttu ”ikoninen käänne” (*ikonische Wende*), jossa yhteiskunta oli alkanut siirtyä kielellisestä viestinnästä visuaaliseen viestintään. Boehm totesi myös, että huolimatta siitä, että kielitieteet ovat tutkineet kielellistä viestintää jo vuosisatojen ajan, niin yhtenäistä kuvatutkimuksen tieteenalaa ei ole syntynyt.

Boehmin toteamuksesta on kulunut lähes 20 vuotta eikä tilanne ole sanottavasti muuttunut. Mediatutkimuksen, taidehistorian, filosofian ja muiden kuvantutkimuksen kannalta keskeisten aineiden yhteistyö eri yliopistoissa on edel-

leen alkutaipaleella, vaikka arkipäivässä kohtaamiemme kuvien määrä on niiden tuottamisen ja jake-lun helpottumisen vuoksi moninkertaistunut.

1990-luvun jälkeen on onneksi esimerkiksi Keski-Euroopassa julkaistu jonkin verran teoksia kuvantulkinnasta. Todellisina helminä voidaan nostaa esille ne monitieteiset artikkelikokoelmat, jotka tarjoavat samassa teoksessa useita eri lähestymistapoja kuva-aineistoon. Yleisesti ottaen teokset ovat syntyneet pelkästään oman tieteenalansa sisällä.

Yhdistävä yleisteos, eräänlainen perusopas, joka auttaisi ymmärtämään paremmin arkipäivässä kohtaamiemme kuvia, puuttuu. Myös suomenkielinen kuvatutkimuskirjallisuus on edelleen suhteellisen vähäistä. Vuonna 2012 aiemmin ilmestynyt Jan-Erik Lundströmin toimittama teos *Valokuvallisia todellisuuksia* (Like Kustannus 2012) ei lupaavista avauksistaan huolimatta yksin pysty tätä puutetta korjaamaan. Kuvataiteiden ja taidefilosofian tutkija, dosentti Anita Seppä on ottanut teoksellaan *Kuvien tulkinta* tavoitteekseen parantaa tilannetta. Teoksen mainitaan soveltuvan hyvin oppikirjaksi ammattikorkeakouluihin ja keskiasteen oppilaitoksiin sekä tiede- ja taideyliopistojen perusopintoihin.

Kuva ja kuvan teoria

Sepän teos esittelee kattavasti ja loogisessa järjestyksessä eri kuvantulkinnan teorioita antiikista nykyaikaan. Yksittäiset asiakokonaisuudet esitetään kompaktisti ja ymmärrettävästi, otsikointi on napakkaa. Halutessaan lukija voi testata omaa osaamistaan kirjan lopusta löytyvillä tehtävillä, jotka

oppi- tai opaskirjaksi tarkoitettussa teoksessa ovat arvokas lisä. Mikäli lukijan mieleen jäisi kysymyksiä, joihin teoksen tiiviit esittelytekstit eivät tarjoa vastausta, on kirjan lopussa kattava ja selkeästi aihealueittain jaoteltu kirjallisuusluettelo. Teoksen kieli on niin helppolu-kuista kuin se teoriapainotteisessa oppikirjassa voi olla. Teoksen kuvakoko sen sijaan on hankala, varsinkin kun ottaa huomioon, miten keskeisessä asemassa kuvat teoksessa ovat. Toki kirjan koko (A5) asettaa kuvien koolle omat rajoituksensa, mutta olisiko suurentamisen varaa kuitenkin vielä ollut? Kuvat ja niiden analyysi sijoittuvat myös usein eri sivuille, jolloin lukija selaa teosta edestakaisin. Kyse on toki pienestä yksityiskohdasta, mutta se saattaa toistuvana häiritä kirjan käyttäjää. Isompi formaatti olisi ollut teokselle eduksi.

Ehkä taidetaustastaan johtuen Seppä on valinnut teoksen kuvitukseksi ja käsittelyn kohteeksi lähinnä maalauksia tai taideteoksia esittäviä valokuvia. Valinta on ymmärrettävä, mutta samalla se jättää suurelta osin huomiotta yhden kuvatyypin, jota nykymedioissa kohtaamme kenties kaikkein eniten – arki- tai tilannevalokuvan. Kyseistä kuvatyypistä sivutaan lähinnä teoksen kymmenennessä, sisällönanalyysiä käsittelevässä luvussa. Toki suurin osa teoksen teoreettisesta annista on sovellettavissa myös arkivalokuvaukseen. Kyseessä on kuitenkin perusopintoihin suunnattu teos, joka on tarkoitettu antamaan työkaluja nimenomaan nykyajan visuaalisessa kulttuurissa elävälle, joten tätäkin ulottuvuutta olisi voinut käsitellä enemmän.

Tarkasteluperspektiivi käy ilmi teoksen alaotsikosta ”Menetel-

mäopas kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin tulkitsijalle”. Yllättävää, että alaotsikkoa ei arvostelun kirjoittamishetkellä ollut esillä teoksen markkinoinnissa millään tavalla.

Aikana, jolloin internetin kuvasivustoille ladatuista kuvista ylivoimaisesti suurin osa napataan arjen kiireiden keskellä erilaisilla älypuhelimilla, on tärkeää huomata, että vaikka kuvat eivät ole ikonisia tai niillä ei ole klassikkoteoksen arvoa, niillä on merkittävä vaikutus siihen kuvamaailmaan, johon törmäämme jokapäiväisessä elämässämme.

Seppä on edistänyt suomalaisen kuvien tulkintaan keskittyvän kirjallisuuden tilaa merkittävästi luomalla kuva-analyysin perusteoksen. Toivon teoksen löytävän tiensä lukuisien opiskelijoiden ja aiheesta kiinnostuneiden käyttöön.

Tilaa uusille avauksille ja näkökulmille on aina, kehotankin asiasta kiinnostunutta lukijaa tutustumaan esimerkiksi Irene Ziehen ja Ulrich Hägelen toimittamaan teoksen *Der engagierte Blick – Fotoamateure und Autorenfotografen dokumentieren den Alltag* (LIT Verlag 2007), jossa eri kirjoittajat tutustuttavat lukijan arkivalokuvan tutkimiseen ja tulkintaan.

Kirjoittaja on valtiotieteiden maisteri ja tohtorikoulutettava, joka valmistee sotavalokuviiin liittyvää väitöskirjaa Turun yliopiston poliittisen historian laitoksella.